

Zpráva o šetření

ve věci A B

Dne 10. 2. 2014 bylo Kanceláři veřejného ochránce práv doručeno podání pana A. B. nar. , který vykonává trest odnětí svobody ve Věznici Vinařice. Pan B si stěžuje na skutečnost, že mu ve Věznici Vinařice není připravována na jeho žádost muslimská strava a z tohoto důvodu žádal několikrát o přemístění do Věznice Kuřim. Dalším důvodem k podání žádosti o přemístění do Věznice Kuřim byla snaha být ve výkonu trestu odnětí svobody ve věznici, která je blízko rodiny pana B (Brno). Ve věci nemožnosti poskytování muslimské stravy si již pan B (dle svého sdělení) podával stížnost na oddělení prevence a stížností.

A - Předmět šetření

V uvedené věci bylo vyžádáno z Věznice Vinařice písemné sdělení, z jakého důvodu nemůže být panu B poskytována ve věznici muslimská strava, zda o muslimskou stravu žádal a zda, kdy a s jakým výsledkem žádal o přemístění do Věznice Kuřim. Dále pak byla vyžádána kopie případné dokumentace ke stížnosti na nemožnost poskytování muslimské stravy a kopie žádostí o přemístění do Věznice Kuřim. Z Věznice Kuřim bylo vyžádáno písemné sdělení k objasnění důvodů zamítnutí žádostí o přemístění stěžovatele.

Šetření bylo tedy vedeno v rozsahu neposkytnutí muslimské stravy a nevyhovění žádostem o přemístění do Věznice Kuřim.

B - Skutková zjištění

B.1 Neposkytnutí muslimské stravy ve Věznici Vinařice

Pan B si dle sdělení ředitele Věznice Vinařice nepodal písemnou žádost o poskytnutí muslimské stravy, a z tohoto důvodu mu není muslimská strava poskytována. Věznice Vinařice neeviduje ani stížnost jmenovaného na nemožnost poskytování muslimské stravy. Ředitel Věznice Vinařice se nevyjádřil, zda se v jeho věznici muslimská strava připravuje či nikoliv, ačkoliv byl požádán o sdělení, z jakého důvodu nemůže být panu B tato strava poskytována. Z toho usuzuji, že muslimská strava zřejmě ve Věznici Vinařice poskytována není.

B.2 Žádosti o přemístění do Věznice Kuřim

Ředitel Věznice Vinařice sdělil, že od začátku roku 2013 si pan B podal celkem tři žádosti o přemístění do Věznice Kuřim. Tyto žádosti byly podány dne 7. 10. 2013, dne 27. 12. 2013 a dne 31. 3. 2014. Všechny tři žádosti o přemístění byly ředitelem Věznice Vinařice kladně posouzeny s doporučením k přemístění jmenovaného. První dvě ze žádostí byly cílovou věznicí zamítnuty z kapacitních důvodů; o třetí žádosti nebylo dosud rozhodnuto.

Ředitelka Věznice Kuřim sdělila, že její věznice je profilována jako ostrahová věznice s kapacitou 414 odsouzených a 72 odsouzených je v typu věznice dozor. Ve výkonu trestu odnětí svobody s ostrahou fungují dvě specializovaná oddělení – pro výkon ochranného léčení sexuologického s kapacitou 54 odsouzených a specializované oddělení pro výkon trestu odsouzených s poruchou osobnosti a chování způsobenou užíváním návykových látek s kapacitou 12 odsouzených. To znamená, že o 66 míst je snížena ubytovací kapacita standardních oddělení v ostraze, tedy na 350 míst.

Dne 17. 10. 2013, kdy byla komisí posuzována první žádost pana B, byla volná kapacita 4 místa na specializovaném oddělení ochranného léčení sexuologického a 6 míst na oddělení nástupním. Tento den byl dnem „eskortním“ a na základě eskortního příkazu dispečera Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR byla ještě týž den volná kapacita na nástupním oddělení obsazena.

Druhá žádost ze dne 27. 12. 2013 byla vyřizována dne 8. 1. 2014, kdy bylo ve Věznici Kuřim v ostraze kmenově zařazeno a rovněž fyzicky přítomno 413 odsouzených, 1 volné místo bylo opět na specializovaném oddělení.

Důvodem žádostí o přemístění pana B byla možnost pracovního zařazení, muslimská strava a blízkost jeho rodiny. Vychovatel Věznice Vinařice k předpokladům pro pracovní zařazení stěžovatele uvedl: „psychicky nenáročná práce bez odpovědnosti za bezpečnost vlastní a okolí“. Dle sdělení ředitelky Věznice Kuřim se v její věznici nenachází takový typ pracoviště, kam by mohl být pan B zařazen. Ve Věznici Kuřim může být na základě písemné žádosti muslimská strava odsouzeným přiznána, neboť věznice tuto stravu odsouzeným poskytuje.

C - Hodnocení věci ochránkyní

C.1 Neposkytnutí muslimské stravy ve Věznici Vinařice

Dle ustanovení § 16 odst. 1 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, se odsouzeným poskytuje pravidelná strava za podmínek a v hodnotách, které odpovídají požadavku udržení zdraví a přihlížejí k jejich zdravotnímu stavu, věku a obtížnosti vykonávané práce. V rozsahu, v jakém to umožňuje provoz věznice, se přitom přihlíží k požadavkům kulturních a náboženských tradic odsouzených.

Ustanovení § 16 odst. 2 vyhlášky č. 345/1999, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů, stanoví odsouzeným možnost pořizovat si na vlastní náklady doplnkovou stravu, pokud odsouzení vzhledem

ke svému založení nebo přesvědčení nechťjí akceptovat běžné stravovací zvyklosti, a pokud to umožňují podmínky ve věznici.

Dle ustanovení § 34 odst. 2 a 3 nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR č. 11/2013, o stravování ve Vězeňské službě ČR, může být osobám s jinými stravovacími návyky nebo osobám, které odmítají akceptovat běžné stravovací zvyklosti, poskytnuta strava, která není v rozporu s jejich vírou (založením, přesvědčením), na základě písemné žádosti těchto osob podané řediteli věznice a jen v případě, umožňují-li to podmínky věznice. Podmínkami věznice se rozumí vybavení kuchyně vhodným technologickým zařízením, kvalifikace personálu, dostupnost odpovídajících surovin a zajištění zdravotní nezávadnosti připravované stravy.

Jelikož si pan B. nepodal písemnou žádost o poskytnutí muslimské stravy, nemohla mu být ani poskytnuta, případně nemohla být taková žádost ze strany věznice zamítnuta, a nepřísluší mi tedy zkoumat výše uvedené podmínky věznice, které by neumožňovaly odsouzeným poskytovat muslimskou stravu.

V této věci se však nemohu ubránit pocitu, že věznice vyžaduje po odsouzených nepřiměřený formalismus. Pan B. si podal ve Věznici Vinařice celkem 3 žádosti o přemístění, ve kterých jako důvod uvádí nemožnost poskytování muslimské stravy a jeho vychovatel či jiný zaměstnanec věznice mu evidentně nesdělili, že pokud uvedený druh stravy požaduje, musí si podat písemnou žádost. Pokud odsouzený požaduje něco, co je nad běžný rámec podmínek výkonu trestu odnětí svobody, musí pochopitelně projevit svou vůli, a to stanoveným způsobem (v uvedeném případě písemnou formou), a to z důvodu, aby se jeho požadavek dostal do sféry adresáta a ten mohl tento požadavek zpracovat. Zde byla vůle stěžovatele však naprosto zřejmá a byla vyjádřena požadovanou, tj. písemnou formou, byť v podání stěžovatel především požadoval své přemístění do jiné věznice. Aniž bych k tomu měla jakékoliv podklady či důkazy, předpokládám, že panu B. bylo ústně sděleno, že mu muslimská strava ve Věznici Vinařice nemůže být poskytnuta. Jmenovaný se s tímto spokojil, aniž by věděl, že musí být z jeho strany podána písemná žádost o poskytnutí této stravy. Představovala bych si ze strany zaměstnanců věznice větší vstřícnost směrem k odsouzeným, zejména týkající se poskytování informací souvisejících s výkonem trestu odnětí svobody, neboť právě to je součástí náplně jejich práce.

Pro úplnost dodávám, že ve věci specifických stravovacích zvyklostí ochránce již v minulosti konstatoval, že pokud není možnost ve věznici připravit specifickou stavu (vegetariánskou, muslimskou či jinou, a to ani např. úpravou některé již připravované stravy), pak je vhodné stěžovatele přemístit do věznice, kde budou mít zajištěnu možnost takovou stravu přijímat.

C.2 Žádosti o přemístění do Věznice Kuřim

Věznice Vinařice všechny žádosti pana B. doporučila. Kapacitní důvody zamítnutí žádostí o přemístění, které mi sdělila ředitelka Věznice Kuřim, považuji za objektivní nemožnost vyhovět jmenovanému v jeho žádostech, a tudíž jsem v uvedené věci neshledala pochybení.

D - Závěry

Na základě výše popsáných zjištění a úvah jsem ve smyslu ustanovení § 18 odst. 1 zákona o veřejném ochránci práv dospěla k přesvědčení, že se Věznice Vinařice dopustila pochybení, neboť vychovatel stěžovatele, který sepisoval jeho hodnocení pro účely žádostí o přemístění, věděl o skutečnosti, že pan B požaduje muslimskou stravu, a následně se o tomto požadavku dozvěděl i ředitel věznice, když žádost o přemístění, kde byl požadavek na muslimskou stravu vyjádřen, doporučil. Tímto požadavkem (žádostí) se žádný z odpovědných pracovníků věznice jakkoliv nezabýval (ať už vyhověním požadavku stěžovatele či navržením jeho přemístění z důvodu zvláštního zřetele hodných).

Zprávu o šetření zasílám Věznici Vinařice a žádám, aby se v zákonné lhůtě 30 dnů od jejího doručení vyjádřila ke zjištěnému pochybení a informovala mě o přijatých opatřeních k nápravě. Zpráva shrnuje mé dosavadní poznatky, které mohou být podkladem pro závěrečné stanovisko.

Věznice Kuřim se nedopustila v šetřených záležitostech pochybení. Z tohoto důvodu zasílám této věznici zprávu bez požadavku jejího vyjádření.

Zprávu zasílám rovněž stěžovateli.

Mgr. Anna Š a b a t o v á, Ph.D.
veřejná ochránkyně práv